МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

Навчально-науковий інститут/факультет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
(назва навчально-наукового інституту/факультету)

"Затверджую"

Завідувач кафедри
" ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін"
(назва кафедри)
_____ (Моісєєва Н.І)
(підпис) (прізвище та ініціали)

"_31_" _серпня_2026 р.

Кафедра " ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін"
(назва кафедри)

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
" ОК 5 Історія української державності та громадянське суспільство "
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти — Перший (бакалаврський)
(назва)

Галузь знань — D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і назва)

Спеціальність — D5 Маркетинг
(шифр і назва)

Освітня програма — Маркетинг
(назва)

Харків – 2026 р.

Укладачі: кандидат історичних наук, доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Лапченко А.С.
(вчене звання, посада, прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на розширеному засіданні кафедри "ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін "

Протокол від: " 31 " серпня 2026 року № 1

Робочу програму погоджено

Гарант освітньої програми _____Маркетинг_____
(назва ОПП)

«31» серпня 2026 року Олініченко КС.____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Подовжено термін дії до:

" __ " _____ 20 __ р. протокол від № ___ від " ____ " _____ 20 ___ р.
завідувач кафедри _____ _____ (_____)
(назва кафедри) (підпис) (прізвище та ініціали)

" __ " _____ 20 __ р. протокол від № ___ від " ____ " _____ 20 ___ р.
завідувач кафедри _____ _____ (_____)
(назва кафедри) (підпис) (прізвище та ініціали)

" __ " _____ 20 __ р. протокол від № ___ від " ____ " _____ 20 ___ р.
завідувач кафедри _____ _____ (_____)
(назва кафедри) (підпис) (прізвище та ініціали)

1 Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 4</td><td colspan="2">Статус дисципліни:</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>обов'язкова</u></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Розділів - 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Загальна кількість годин <u>120</u></td><td>2-й</td><td><u>2</u>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, (семінарські)</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td><u>74</u> год.</td><td><u>112</u> год.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – <u>4</u>;
самостійної роботи здобувача – <u>6</u></td><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td><u>екзамен</u></td><td><u>екзамен</u></td></tr>
</table>

2 Мета і завдання дисципліни.

Метою дисципліни "Історія української державності та громадянське суспільство" є надання здобувачам ґрунтовних знань про основні закономірності державотворчих процесів на етнічних українських землях. Враховуючи необхідність розуміння витоків державності, складного шляху, який здолав українських народ в боротьбі за власну державу, специфіку процесів державотворення, навчальна дисципліна спрямована на вивчення історії державотворчих традицій на українських землях, боротьби за збереження, відновлення та здобуття власної держави.

Завдання вивчення дисципліни полягають у:

– комплексне вивчення державотворчих процесів на українських землях;

– аналіз впливу зовнішніх чинників на процес формування української державності;

– розкриття витоків боротьби українського народу за власну державу: прослідкувати причини, мотиви, завдання, рушійні сили, основні етапи боротьби українського народу за власну державу та її наслідки;

– виявлення чинників, які стояли на заваді утвердження української державності;

– розкриття особливостей формування української державності, специфіки геополітичного становища українських земель;

– аналіз перспектив розвитку України як держави на сучасний момент.

Вивчення дисципліни має сприяти вихованню патріотичних і морально-етичних переконань фахівця, причетності до тисячолітньої історії українського народу.

Предметом вивчення є український державотворчий процес від появи перших державних об’єднань на території сучасної України, до сьогодення.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є *(із структурно-логічної схеми освітньої програми для обов'язкових дисциплін)* історія України, всесвітня історія (шкільний курс), географія, краєзнавство.

Згідно з ОПП, у результаті вивчення дисципліни у здобувача формуються такі компетентності та результати навчання:

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів маркетингу і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимої корупції та будь яких інших проявів доброчесності.

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких програмних результатів навчання:

Р8. Застосовувати інноваційні підходи щодо провадження маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, гнучко адаптуватися до змін маркетингового середовища.

Р12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Р14. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані маркетингові рішення.

Р15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.

Р16. Відповідати вимогам, які висуваються до сучасного маркетолога, підвищувати рівень особистої професійної підготовки.

Р18. Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.

3 Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Перші протодержави на теренах України. Давньоукраїнські князівства (IX-XIII ст.).

Предмет, завдання дисципліни. Наукова періодизація історії української державності. Розвиток землеробства і скотарства. Перші протодержавні та державні утворення: Кіммерія, Скіфія, Сарматія, грецькі міста-держави, Боспорське царство. Їх суспільний, господарський устрій, традиції і побут. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії. Основні концепції слов'янського етногенезу. Джерела української народності. Зародження державності у східних слов'ян. Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI–IX ст. Державотворчі чинники в суспільно-політичній еволюції східнослов'янських племен. Київська Русь – початки української державності: передумови та етапи формування державності Київської Русі; характеристика державності, основні верстви населення, політичний і територіальний устрої Київської Русі на різних етапах її історичного розвитку; Київська Русь в міжнародних відносинах; причини занепаду та припинення існування Київської Русі, її історичне значення; Галицько-Волинська держава – перша суто українська держава: утворення Галицько-Волинської держави. Державотворчі традиції та їх розвиток у князівстві. Королівство Данила Галицького: між Золотою Ордою та Заходом. Державний лад Галицько-Волинської держави. Історичне значення Галицько-Волинської держави, її місце в історії українського народу.

Рекомендована література:1,2,3,4,5,11.

Тема 2. Українське козацтво (кінець XIУ - перша половина XVII ст.) та Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст.

Передумови виникнення українського козацтва. Запорозька Січ – козацька республіка, модель майбутньої української державності. Формування Української козацької держави – Війська, його політико-адміністративний та соціальний-економічний устрій. Національно-визвольна боротьба під керівництвом Богдана Хмельницького 1648 - 1657 рр. Розробка Б. Хмельницьким політичної програми Української держави. Переяславсько-Московська угода: її сутність, наслідки та значення для державотворчих процесів на українських землях. Гетьманщина в другій половині XVII – на початку XVIII ст.: моделі української державності, історична доля. Наступ російського царизму на українську державність в XVIII ст.: обмеження української державності Петром I; антиукраїнська політика Катерини II. Запорозька Січ та Українська козацька держава в міжнародних відносинах XVI–XVIII ст. Три поділи Польщі: переформатування кордонів українських земель.

Рекомендована література:1,2,3,4,5,11.

Тема 3. Україна та українці на шляху національного відродження (XIX ст.)

Початок відродження української національної самосвідомості. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Нова політична модель слов'янського федералізму. Промисловий переворот та становлення української промисловості в XIX ст. Зміни в соціальній та національній структурі населення. Формування нової української еліти. Статус українських земель в складі Австро-Угорської імперії в в XIX ст. Особливості національного відродження у Західній Україні. "Руська трійця". Економічний розвиток та суспільно-політичні рухи в контексті державотворчих процесів на західноукраїнських землях в XIX ст.: політика Австро-Угорської імперії в напрямку стримування промислового розвитку українських земель; трудова еміграція західноукраїнського населення в кінці XIX ст.: загальнонаціональна проблема чи початок формування світової української спільноти; суспільно-політичні рухи: народовці та москвофіли. Виникнення політичних об'єднань у Наддніпрянській Україні, питання української державності в їхніх програмах. Політична реакція та посилення політики національного пригнобления в Україні після поразки революції. Політизація національного руху в західноукраїнських землях. Політичні партії Західної України та їх ставлення до української державності. Діяльність українських громадських та політичних організацій в напрямку відродження української державності під час Першої світової війни.

Рекомендована література:1,2,3,4,9,11.

Тема 4. Відродження державності українського народу (1917-1920 рр.)

Українське державотворення в період Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.: сутність владних структур, що утворювалися в ході революції. Досягнення і прорахунки в державотворчій діяльності Центральної Ради, Гетьмана П.Скоропадського та Директорії. Державотворча діяльність уряду Західноукраїнської народної республіки (ЗУНР); спроба возз'єднання українських земель в 1919 р. Зовнішньополітична діяльність українських урядів в 1917–1921 рр. Російсько-українська війна. Українсько-польську воєнно-політичне зближення та його наслідки. Ризький договір. Втрата Україною національної державності. Українське питання на Паризькій мирній конференції. Встановлення на західноукраїнських землях окупаційних режимів. Створення Української Соціалістичної Радянської Республіки: соціальна база, органи влади, зовнішні чинники розвитку

Рекомендована література:1,2,3,9,11

Тума 5. Україна між двома світовими війнами (1921- 1939 рр.).

Утворення СРСР. Статус УСРР в новому форматі державного союзу. Політика українізації та її значення для українського державотворення. Індустріалізація та колективізація в контексті розвитку національної промисловості та сільського господарства. Голодомори ХХ ст. як спроба геноциду українського народу. Політичні репресії 30-х років ХХ ст. Суспільно-політичні рухи на західноукраїнських землях на початку ХХ ст. - пошук моделей вирішення питання самовизначення української нації. Український інтегральний націоналізм.

Рекомендована література:1,2,3,11

Тема 6. Україна в умовах державної незалежності (90-ті рр. ХХ - поч. ХХІ ст.)

Новий формат роботи Верховної Ради після перших виборів за альтернативним принципом. Парад суверенітетів. Проголошення Акту незалежності України. Всенародний референдум 1 грудня 1991 р. та його історичне значення. Припинення існування СРСР. Реорганізація та створення органів державної влади. Підготовка та прийняття Конституції України. Міжнародне визнання незалежної України.Стан економіки України на початку ХХІ ст. Політична боротьба та “Помаранчева революція” в Україні. Внутрішня політика нової влади. Особливості формування нового зовнішньополітичного курсу України після Помаранчевої революції. Революція Гідності 2014 р., її вплив на сучасні державотворчі процеси в Україні. “Гібридна війна”: визначення та характеристика. Війна на сході України: ризики щодо існування

української державності, міжнародний вплив на ситуацію, формати вирішення конфлікту.

Прискорене реформування всього комплексу соціально-економічних відносин, які впродовж багатьох десятиліть складалися на селі. Закон України «Про селянське (фермерське)господарство» 1991 р. Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» 1992 р. Трансформування колгоспів у кооперативні сільськогосподарські об'єднання. Ліквідація монополії держави на землю. Процес створення селянських (фермерських) господарств, кооперативів, орендних колективів. Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» 1994 р. Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки» 1999 р. Утворення господарств ринкового типу, які господарюють на землі, орендованій у селян. Розпаювання землі. Зовнішньоекономічний аспект розвитку АПК України. Формування нових відносин власності. Проблема формування дбайливого господаря землі. Аграрне питання в платформах політичних партій України. Демографічні та екологічні проблеми розвитку АПК. Соціальний розвиток села. Розбудова сільських населених пунктів. Перебудова вищої аграрної освіти, форм і методів підготовки спеціалістів для аграрного сектору економіки. Нова генерація кадрів. Забезпеченість сільськогосподарського сектора економіки кваліфікованими робітниками. Науковий потенціал аграрного сектора АПК.

Рекомендована література:9,10,11,13,14.

Тема 7. Минулий досвід і сьогоднішні виклики. Історія становлення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України.

Особливості посттоталітарного суспільства та його вплив на державотворчі процеси в Україні. Соціальна структура населення сучасної України, особливості економічного розвитку; міжконфесійні суперечності, посилення впливу Церкви на всі сфери життя суспільства; економічне та соціальне розшарування сучасного суспільства. Проблема формування духовного простору України і консолідації нації; суперництво архаїчних та модерних ідей у національному інтелектуальному середовищі щодо перспектив розвитку країни."Помаранчева революція" 2004 р. та "Революція гідності" 2013 р. та їх вплив на консолідацію українського суспільства. Перемога європейського вектору у зовнішньополітичній орієнтації України. Боротьба України проти агресії Російської Федерації. Україна на міжнародній арені.

Рекомендована література: 10,11,14.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назва розділів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота
		усього	в тому числі					усього	в тому числі			
			лекції	лабораторні	практичні				Лекції	лабораторні	практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1 Перші протодержави на теренах України. Давньоукраїнські князівства (IX-XIII ст.).	17	7	4		3	10	17	1	1			16
Тема 2 Українське козацтво (кінець XIУ - перша половина XVII ст.) та Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст	21	7	4		3	14	17	1			1	16
Тема 3 Україна та українці на шляху національного відродження (XIX ст.)	16	6	4		2	10	17	1	1			16
Тема 4 Відродження державності українського народу (1917-1920 рр.)	16	6	4		2	10	17	1			1	16
Тема 5 Україна між двома світовими війнами (1921- 1939 рр.).	18	8	6		2	10	17	1	1			16
Тема 6 Україна в умовах державної незалежності (90-ті рр. XX - поч. XXI ст.)	18	8	6		2	10	17	1			1	16
Тема 7 Минулий досвід і сьогоднішні виклики. Історія становлення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України.	14	4	2		2	10	17	2	1		1	16
Разом за розділом 1	120	46	30		16	74	120	8	4		4	112
Всього годин	120	46	30		16	74	120	8	4		4	112

5 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1.	Перші протодержави на теренах України. Давньоукраїнські князівства (IX-XIII ст.).	3	-
2.	Українське козацтво (кінець XIУ - перша половина XVII ст.) та Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст.	3	1
3.	Україна та українці на шляху національного відродження (XIX	2	-

	ст.)		
4.	Відродження державності українського народу (1917-1920 рр.)	2	1
5.	Україна у політичному просторі тоталітаризму та посттоталітаризму (20–80 рр. XX століття	2	-
6.	Україна в умовах державної незалежності (90-ті рр. XX - поч. XXI ст.)	2	1
7.	Минулий досвід і сьогоднішні виклики. Історія становлення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України.	2	1
	Разом	**16**	**4**

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1.	Перші протодержави на теренах України. Давньоукраїнські князівства (IX-XIII ст.).	10	16
2.	Українське козацтво (кінець XIУ - перша половина XVII ст.) та Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст.	14	16
3.	Україна та українці на шляху національного відродження (XIX ст.)	10	16
4.	Відродження державності українського народу (1917-1920 рр.)	10	16
5.	Україна у політичному просторі тоталітаризму та посттоталітаризму (20–80 рр. XX століття	10	16
6.	Україна в умовах державної незалежності (90-ті рр. XX - поч. XXI ст.)	10	16
7.	Минулий досвід і сьогоднішні виклики. Історія становлення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України.	10	16
	Разом	**74**	**112**

7. Методи навчання

Основними методами навчання, що застосовуються у викладанні дисципліни «Історія української державності та громадянське суспільство», є: лекції (висвітлення основних етапів становлення та розвитку української державності, формування громадянського суспільства, аналіз історичних подій, процесів і явищ); проблемно-орієнтоване навчання (розгляд актуальних історичних і суспільно-політичних проблем, аналіз причинно-наслідкових зв’язків та формування критичного мислення); робота з історичними джерелами (опрацювання історичних документів, законодавчих актів, архівних матеріалів, мемуарів та інших джерел для поглиблення розуміння історичних процесів); кейс-метод (аналіз конкретних історичних ситуацій, досвіду державотворення в Україні, розвитку демократичних інституцій та громадянської активності); групові та індивідуальні проєкти (підготовка презентацій, історичних досліджень, тематичних доповідей і проєктів, присвячених розвитку української державності та громадянського суспільства); дискусії та дебати (обговорення проблем державотворення, національної ідентичності, демократії, прав людини, громадянської відповідальності та ролі громадянського суспільства в розвитку України); інтерактивні методи навчання (використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів, віртуальних музеїв, цифрових архівів, інтерактивних історичних карт і навчальних платформ для підвищення зацікавленості студентів); самостійна робота (опрацювання навчальної та

наукової літератури, історичних джерел, підготовка рефератів, есе, доповідей і міні-досліджень, виконання тестових завдань та аналіз сучасних суспільно-політичних процесів в Україні).

9 Методи контролю

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль згідно ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Державному біотехнологічному університеті.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Він здійснюється шляхом усного опитування, перевірки самостійної роботи, тестових завдань, а також оцінку активної участі в командній роботі.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів освіти і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль							Всього балів
Т1	Т1	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	
Виконання практичних завдань							
0-5	0-10	0-10	0-10	0-5	0-5	0-5	**0-50**
Оцінка самостійної роботи							
0-1	0-1	0-2	0-2	0-2	0-1	0-1	**0-10**
Загальна оцінка поточного контролю							**0-60**

Т__, Т__... Т__– теми розділів.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену і здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота							Всього балів	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	0-60	0-40
Загальна рейтингова оцінка							**0-100**	

Т__, Т__... Т__– теми розділів.

12 Виконання курсового проєкту (роботи), (курсове комплексне тестове завдання)

Виконання курсового проекту (роботи, курсового комплексного тестового завдання) з навчальної дисципліни «Історія української державності та громадянського суспільства» не передбачено.

13 Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

14.1 Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82 – 89	**B**	добре	
74 – 81	**C**		
64 – 73	**D**	задовільно	
60 – 63	**E**		
35 – 59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13.2 Критерії оцінювання:

1) «Відмінно» (90-100 балів) – здобувач виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;

1) «Дуже добре» (82-89 бали) – здобувач виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.

2) «Добре» (74-81 бали) – здобувач виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.

3) «Задовільно» (64-73 бали) – здобувач виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;

4) «Достатньо» (60-63 бали) – здобувач виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.

5) «Незадовільно» (35-59 бали) – здобувач виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.

6) «Не зараховано» (0-34 бали) – здобувач не розуміє суті питань, виявляє прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, що свідчить про необхідність обов'язкового повторного вивчення дисципліни.

15 Методичне забезпечення

1. Історія української державності та громадянське суспільство: Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання для усіх спеціальностей / Державний біотехнологічний університет; авт.-уклад. Бондар Н.О., Лапченко А.С., Міносян А.С. – Харків : [б. в.], 2025. – 68 с.
2. Як написати тези доповіді : Методичні вказівки до написання тез доповіді на наукову конференцію для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти для усіх спеціальностей / укладач: А.С. Лапченко; ДБТУ. – Харків : [б. в.], 2026. – 38 с.
3. Історія української державності та громадянське суспільство: Методичні вказівки до проведення семінарських занять з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти для усіх спеціальностей / укладач: А.С. Лапченко; ДБТУ. – Харків : [б. в.], 2026. – 24 с.

15. Рекомендована література

Основна література:

1. Борисова О, Климов А. Історія української державності. Підручник у 2-х томах. Т. 1. Київ. 344с.

2. Борисова О, Климов А. Історія української державності. Підручник у 2-х томах. Т. 2. Київ. 464 с.

3. Україна: політична історія. XX - початок XXI століття [Текст] / В. Баран [та ін.] ; ред. В. А. Смолій, Ю. А. Левенець ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - К. : Парламентське видавництво, 2007. - 1028 с.

4. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Магістр – S, 2000. – 207 с.

5. Бушин М. Українці в світі. Навч. посібник. –Черкаси: УНТЕІ, 2003.– 176 с.

6. Ісакова Н.П., Кропивко О.М., Паламарчук Н.І. Історія України (в схемах і
таблицях). Навчальний посібник для студентів аграрних закладів III-IV рівня акредитації. – Київ: Аграрна освіта, 2005. – 204 с.

7. Кормич Л., Багацький В. Історія України від найдавніших часів до XXI ст. Навч. посібник. – Харків: ООО «Одіссей», 2001. – 480 с.

8. Литвин М., Мордвинцев В., Слюсаренко А. Історія України. Навч. посібник. –К.: Знання – Прес, 2002. – 670 с.

9. Новітня історія України (1900 – 2000). Підручник / А.Г. Слюсаренко та ін. –К.: Вища шк., 2000. – 663 с.

10. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. В.І. Танцюри. – К.: Академія, 2001. – 488 с.

Допоміжна література:

11. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. І. Танцюри. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 488 с.
12. Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
13. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття: Нариси політичної історії. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
14. Грушевський М. С. Історія України-Руси: У 11 т., 12 кн. – К.: Наукова думка, 1991–1998.
15. Політична історія України XX століття: У 6 т. / Редкол.: І. Ф. Курас (голова) та ін. – К.: Генеза, 2002–2003.
16. Україна: політична історія XX – початок XXI століття / За ред. В. М. Литвина. – К.: Парламентське видавництво, 2007. – 1028 с.
17. Винниченко В. Відродження нації: У 3 ч. – К.: Політвидав України, 1990.
18. Історія України: нове бачення: У 2 т. / За ред. В. А. Смолія. – К.: Україна, 1995.
19. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття. – К.: Генеза, 1996.
20. Пасічник М. С. Історія України та її державності: Конспект лекцій. – 2-ге вид., допов. – Львів: Українська академія друкарства, 2011. – 759 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Сайти бібліотек:
   - http://korolenko.kharkov.com/ Наукова бібліотека імені В.Г. Короленка
   - https://library.btu.kharkov.ua/ Наукова бібліотека ДБТУ
2. Інтернет ресурси:
   - http://www.history.org.ua/ Інститут історії НАН України
   - http://historians.in.ua/ Український історичний портал
   - http://www.mfa.gov.ua/ – Міністерство Закордонних справ України.
   - http://www.kmu.gov.ua/ – Кабінет Міністрів України.
   - http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm Представництво Європейського Союзу в Україні.
   - http://fpri.kiev.ua/ Інститут зовнішньої політики Дипломатичної академії України при МЗС України.

16 Зміни і доповнення

(до методичного забезпечення та рекомендованої літератури)

Що вилучається з робочої програми	Що вводиться в робочу програму	Дата розгляду кафедрою